

COM S'EXPLICA L'ATRACTIU DE L'EXTREMA DRETA ENTRE ELS JOVES BLANCS?

PAMELA NILAN

Catedràtica de Sociologia de la Newcastle University,
Austràlia

Són molts els països de l'OCDE –de característiques similars– en què l'extrema dreta està reclutant joves blancs insatisfets. Gràcies al seu ús de la propaganda persuasiva, fomenta els comportaments violents (tant dins com fora d'Internet) i els inicia en un camí polític en el qual pot ser difícil fer marxa enrere. Quins factors expliquen l'atractiu que l'extrema dreta té sobre els joves, especialment els homes blancs? Els investigadors no es posen d'acord sobre si la causa principal és més aviat una crisi socioeconòmica o una crisi d'identitat (de gènere). Segons el meu parer, la resposta és multicausal, i és el resultat de la confluència de factors diversos, com l'edat, el gènere i la transformació econòmica neoliberal. Això es posa de manifest arran de diverses constatacions. En primer lloc, que el col·lectiu que amb diferència se sent més atret per l'extrema dreta són els homes blancs. En segon lloc, que l'auge de l'extrema dreta coincideix amb un augment del treball precari, dels contractes de curta durada i de l'atur intermitent. Finalment, i en relació amb tot l'anterior, que el sector de població més afectat per la precarització són els joves de 15 a 30 anys.

Segons un informe publicat al Regne Unit el 2017 titulat *Joves, masculinitat i benestar*¹, entre els joves enquestats hi havia una forta sensació de desavantatge pel fet de ser homes, que contrasta amb les altes expectatives que sentien que s'havien posat en ells pel fet de ser homes. L'estudi recollia també l'opinió d'una minoria que expressava el seu ressentiment per l'aparent

discriminació i desavantatge en l'àmbit laboral. Certament, el discurs sobre els drets dels homes s'emmarca en allò que el sociòleg estatunidenc Michael Kimmel ha anomenat la sensació de «dret agreujat», que duu alguns homes a culpabilitzar el feminisme, l'orgull *queer* i les dones en general. Amb freqüència això es converteix en racisme populista, atès que la supremacia blanca i la supremacia masculina sempre s'han donat la mà.

La desafortunada situació d'alguns homes joves actualment té molta relació amb els canvis en el mercat laboral. Com assenyala el polític neerlandès Cas Mudde, els joves blancs que treballen en sectors marginals o insegurs tendeixen a sentir-se més atrets pel discurs de l'extrema dreta que aquells que aconsegueixen accedir a llocs de treball més estables i satisfactoris. Hi ha vincles d'afinitat entre la realització de la masculinitat i les dimensions de raça, classe i heterosexualitat que s'inculca als homes joves a mesura que creixen. Quan aquests elements d'*habitus* masculí es combinen amb estructures laborals cada vegada més precàries, no resulta sorprenent que alguns joves reaccionin i es tornin més vulnerables a la retòrica populista que els conceptualitza simultàniament com a víctimes del feminisme i com a herois no reconeguts en una guerra racial.

La propaganda de l'extrema dreta promet als joves blancs que senten aquest greuge una consideració com a subjecte superior que restaura la jerarquia patrimonial occidental. Aquesta retòrica sosté que el feminisme i l'orgull *queer* no han debilitat només els homes, sinó que han debilitat la societat en general, perquè els heroics homes blancs que van construir la nació han estat devaluats fins

1. Vegeu Open University (2017), *Youth, Masculinity and Wellbeing* (en línia) <https://wels.open.ac.uk/sites/wels.open.ac.uk/files/files/YMMW>

al punt de quedar sotmesos. Aquest discurs es troba a tot arreu en la *manosfera*², la xarxa d'Internet en què els homes es queixen de la seva situació vital i inciten altres homes a dur a terme accions contra les dones com el *trolling*, *doxing*, *zoombombing*, *deepfakes*, etc. Tant la *manosfera* com els grups d'extrema dreta afirmen que la societat ha estat «feminitzada» pel feminisme, en detriment dels homes blancs i que, per tant, s'han de defensar, fet que provoca un discurs d'una masculinitat victimista i alhora heroica.

Donar suport a l'extrema dreta és un mecanisme de reforç per a aquests joves blancs quan tenen dubtes sobre les presumptes certeses de la història patriarcal. Troben també els seus propis espais en la cultura popular, la roba, la música i els festivals d'extrema dreta que els donen un espai *cool* on poden expressar la ira, la rebel·lió i la resistència contra els discursos més centrats. Aquest discurs els dona esperança en afirmar que, com a joves blancs alienats, poden assolir una posició simbòlica de la hipermasculinitat a través de l'articulació de l'odi a Internet contra immigrants, persones racialitzades, feministes, homosexuals, musulmans, l'elit cobdiciosa i corrupta i, molt sovint, les dones *per se*.

Recentment, vaig dur a terme una investigació a Austràlia que em va permetre realitzar entrevistes a joves blancs sobre la seva sensació de masculinitat perduda, en les quals afirmaven, per exemple, que «les dones i els homes d'esquerra estan imposant el seu discurs sobre allò que hauria de ser un home» (home de 24 anys, venedor, solter); o que «els

homes blancs bons estan sent desplaçats per nois efeminats, lesbianes de cabell blau i imbècils no binaris» (home de 22 anys, sol·licitant de feina, solter). Aquestes afirmacions reflecteixen l'angoixa de veure com «es desplaça» el tipus de masculinitat tradicional en què han estat educats i/o pel qual han optat. Aquest és un sentiment del qual es fan ressò les idees de reemplaçament i de pèrdua, centrals en el discurs de l'extrema dreta europea; la noció que ens trobem enmig d'un procés deliberat de substitució demogràfica i cultural dels «nadius» blancs per persones d'orígens ètnics i culturals diferents.

Tradicionalment, la majoria dels homes adults treballaven a temps complet, mentre que les dones no treballaven o tenien una feina a temps parcial. No obstant això, actualment, la norma és una família que té un doble ingrés; el model masculí com a suport de la família ha desaparegut. A més, ara se sol·licita formació superior fins i tot en els llocs de treball més bàsics i, al mateix temps, el treball precari, a curt termini i autònom, ha crescut ràpidament, originant allò que alguns anomenen l'economia *gig*, caracteritzada per un treball molt fragmentat i insegur. Això ha condicionat l'opinió que els homes joves te-

nen sobre si mateixos i del món canviant que els envolta, fomentant la nostàlgia d'algunes formes tradicionals d'autonomia i de control basats en el gènere.

D'altra banda, el món digital és, avui dia, l'àmbit principal de comunicació interpersonal i política. Els *influencers* d'extrema dreta utilitzen Internet, els videojocs i les xarxes socials per captar joves blancs que tenen «vides digitals» en el seu temps lliure. Els algoritmes canalitzen els seus interessos masculinistes i promouen la seva creença en la victimització

Tant la *manosfera* com els grups d'extrema dreta afirmen que la societat ha estat «feminitzada» pel feminisme, en detriment dels homes blancs

2. N. de l'Ed.: neologisme format per la paraula anglesa *man* (home) i *sfera*, en referència al món virtual, és a dir, els espais d'Internet on predominantment s'expressen i interactuen homes sobre temàtiques percebudes com a masculines.

masculina blanca. L'anonimat d'Internet garanteix l'allau diària de notícies falses, teories conspiratives i discursos d'odi. Les narratives d'extrema dreta estimulen intencionadament la imaginació supremacista masculina a través de contes fantàstics de lluita heroica, tribus blanques pures de sang i elits demoníiques secretes que tracten de fer-se amb el control total del món. El discurs dels herois té un gran atractiu cultural per als homes joves i fa que sigui un terreny fèrtil per tal que l'extrema dreta construeixi marcs de persuasió.

Influencers misògins d'extrema dreta com Andrew Tate, Gavin McInnes i Jordan Peterson s'apropen a joves blancs cis i els animen a realitzar campanyes d'assetjament contra dones i immigrants; un joc en què l'odi serveix com a munició i l'objectiu és despersonalitzat. Donar suport a un grup d'extrema dreta antifeminista es pot entendre com un acte heroic que reafirma el patriarcat blanc. Ofereix així no solament una forma de sortir de la victimització masculina blanca, sinó també un antídol contra la inseguretat ontològica que afecta molts joves.

Els homes joves solen començar a donar suport a l'extrema dreta seguint o ajuntant-se amb persones, les idees de les quals són del seu grat. L'acceptació del grup d'iguals i l'intercanvi d'articles són molt importants per als joves. Actualment, el món a Internet és tan extens que fins i tot els joves que coneixen millor la xarxa tendeixen a habitar un nínxol relativament petit de contactes, amb els quals comparteixen idees i se senten còmodes. Aquest filtre provoca una bombolla que transmet la sensació que el món digital és segur i còmode. No obstant això, malgrat que aquesta bombolla dels aparentment afins resulti tranquil·litzadora, comporta els seus propis riscos, atès que pot augmentar la probabilitat d'un efecte de ressonància mediàtica o «càmera de ressonància», en què quelcom resulta versemblant perquè prové de coneixuts i apareix en molts llocs simultàniament, un fet que duu a un biaix de confirmació.

El món digital és un entorn d'alta pressió que funciona les 24 hores del dia tots els dies de la setmana i on els *influencers* d'extrema dreta solen plantar un reclam provocatiu a les xarxes socials i després animen els seguidors a compartir-lo massivament. Un risc fonamental és que els joves solen confiar en la informació i el consell dels seus iguals d'Internet com a fonts legítimes. Els incitadors humans a l'odi (*influencers* d'extrema dreta generadors de continguts) no són molts, però quan el seu darrer mem o missatge d'odi apareix a Internet és probable que ja hagi circulat abans pels dispositius de gran quantitat de joves que no necessàriament en són seguidors, ho vulguin o no. Aquest diluvi virtual pot amplificar el pensament perjudicial i el suport incipient a l'extrema dreta per part de joves blancs connectats digitalment que s'enfronten a la seva pròpia sensació d'incertesa. En conclusió, l'atractiu que té l'extrema dreta per als homes joves blancs actua en l'àmbit emocional, visceral i simbòlic.

